

פרשת כי תצא – הרב דוד בגנו

אשת יפת תואר ותפילה

"כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' א-לוהיך בידך ושבת שביו. וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאישה".

ידועים ומוכרים דברי חז"ל בפירוש פרשה זו ש"דיברה תורה כנגד יצר הרע", אך ר' ישראל בעל שם טוב (על דרך הרמז) לקח את הפרשה לכיוון אחר לגמרי, כמעט הפוך מההבנה הפשוטה. אלו דבריו: "אשת יפת תואר – "אשת" ראשי תיבות "א-דני שפתי תפתח", "יפת" ראשי תיבות "פי יגיד תהלתך" (אוצר החיים, תחילת פרשת כי תצא). הדברים טעונים הסבר רב. כיצד ניתן לחבר את הפסוק שפותח את תפילת העמידה לאישה הנכריה שמנסה לפתות את הלוחמים היהודים בשעת הקרב?

ננסה בקצרה לעמוד על יסוד העניין¹:

אור החיים הקדוש (על אתר) מבאר את הפרשה, כדרכו בהרבה מקומות, הן על דרך הפשט והן על דרך הרמז². בביאורו על דרך הרמז הוא מדייק שני דיוקים בלשון הפסוקים:

1. מדוע כתוב "כי תצא למלחמה" (בפתח)? יש כאן יידוע של האות "ל" (המלחמה הידועה)?
2. מה פירוש "ושבית שביו"? יותר נכון היה לכתוב "ושבית אותו"?

ומסביר: התורה רומזת על המלחמה הידועה והמתמדת שכל אחד ואחת מאיתנו עוברים כל ימי חיינו – מלחמת היצר הרע, המפתה אותנו על כל צעד ושעל. את המלחמה הזאת הדגישו חז"ל במשנה במסכת אבות (ד, א): "איזהו גיבור? הכובש את יצרו". אלו הגבורה והכיבוש המשמעותיים ביותר כיון שהם תמידיים ולא רק חד-פעמיים, ויתרה מזאת – הם פנימיים בתוך האדם ולא מחוצה לו.

לפי זה רומזים הפסוקים למהלך הבא: "כי תצא למלחמה על אויביך" – כשאתה יוצא לעולם ההתמודדות ומתמודד – ונתנו ה' א-לוהיך בידך" – הקב"ה מבטיח לך שלמרות כוחו העצום של היצר הרע – תנצח אותו. ממש כמו ההבטחה לקין (בראשית ד, ז) "לפתח חטאת רובץ... ואתה תמשול בו".

"ושבית שביו" ולא "אותו" – כיון שאין לו ליצר הרע מאומה משל עצמו אלא רק מה שהוא לוקח בשבי ממך! קיומו של השקר הוא רק מכוח קצת האמת שיש בתוכו. וברגע שתנצח אותו – תיקח ממנו את מה שהוא בעצמו שבה ממך.

מהו אותו דבר שנפל בשבי? – "וראית בשביה אשת יפת תואר". מסביר אוה"ח: "והנפש תיקרא אישה. וקרא לזו יפת תואר כי הנפש יפה עד מאד אלא שמתנוולת במעשיה הרעים, וכשינוצח היצר אז ישכיל האדם בנפשו מה יפה ומה נעימה היא".

לפתע, האדם מגלה את הטוהר והטוב שיש בתוך נפשו, ועד כמה הוא נתן לה ללכת שבי אחרי דברים חיצוניים שאינם מתאימים לה. ואז – "וחשקת בה ולקחת לך לאישה". אבל לשם החיבור המחודש הזה צריך לעבור תהליך של תיקון ותשובה – "והבאתה אל תוך ביתך וגלחה את ראשה.. והסירה את שמלת שביה מעליה

¹ הפירוש מתאים ליסוד דברי הבעש"ט אע"פ שבפרטים יש כמה הבדלים בין מה שכתב במקומות אחרים לדברים הכתובים כאן

² חשוב להדגיש: הרמז לעולם אינו ה"פשט". ממש כמו אדם שאומר משפט לחברו וקורץ לו קריצה בעין כדי לרמוז על משהו אחר, כך גם בתורה- הקב"ה דיבר אלינו גם ברובד של הפשט וגם "רמז" לנו בדבריו לעניינים ועולמות אחרים.

(=הסרת הלבושים החיצוניים שלכלכו את הנפש) ובכתה את אביה ואת אימה ירח ימים (=חודש של תשובה. רמז לחודש אלול!), ואחרי כל התהליך "ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאישה". "בעל נפש".

ההבנה הזאת נותנת לכל אחד ואחת מאיתנו עוצמה גדולה מאד – גם אם כלפי חוץ יש לנו הרבה נפילות והסתבכויות – זה רק לבוש חיצוני על גבי אותה "אשת יפת תואר", הנפש שלנו ש"יפה עד מאוד"! אמירה כמו "אני כזה קטן..". איננה נכונה! כל מי שיש בתוכו נפש יפה שכזו הוא גדול מאוד!

גם בעמידה לפני בורא העולם אנחנו צריכים להתמודד עם אותה בעיה – להודות, לבקש, לשבח, להתחייב – מי אני שאעשה את זה ברצינות ובעוצמה? הרי אני מכירה את עצמי, את כל הנפילות שלי וגם את כל המחשבות שעולות לי בשעת התפילה. אז דווקא בעמידה לפני הקב"ה (שיודע על כל זה לא פחות טוב ממני..). אני אעשה שקר בנפשי?! – התשובה היא: בדיוק להיפך! הקב"ה מכיר אותך ויודע שיש בקרבך "נפש יפה עד מאוד". הנפילות הן חיצוניות – "שמלת השבי". נסיר לכמה דקות את שמלת השבי ונגלה את אותה "אשת יפת תואר".

פסוק הפתיחה של תפילת העמידה פונה בבקשה – "א-דני שפתי תפתח" – תסיר את המחסום החיצוני שיש בי (תפתח את השפתיים – שהן החוסמות את הפה מלדבר), וממילא, "פי יגיד תהלתך". זה יבוא מבפנים. מאותה "אשת יפת תואר" שנמצאת בתוכי.

שבת שלום ומבורך,

שנה טובה, כתיבה וחתימה טובה.